

Kuzey Ege Denizi'nde yeni bir Lessepsiyen decapod

Ixa monodi (Holthuis and Gottlieb, 1956)

M. Levent ARTÜZ

2005

Abstract: A new decapod species, *Ixa monodi* (Holthuis and Gottlieb, 1956) is described from the Saros Bay in north of Aegis. This species is found on soft substrates (mud) and among pebbles and small stones at a depth of 45-55m. The diagnostic features, a detailed description and a figure of the species are given of its taxonomy.

Key Words: *Ixa monodi*, Decapod taxonomy, Decapod systematics, Fauna of Saros

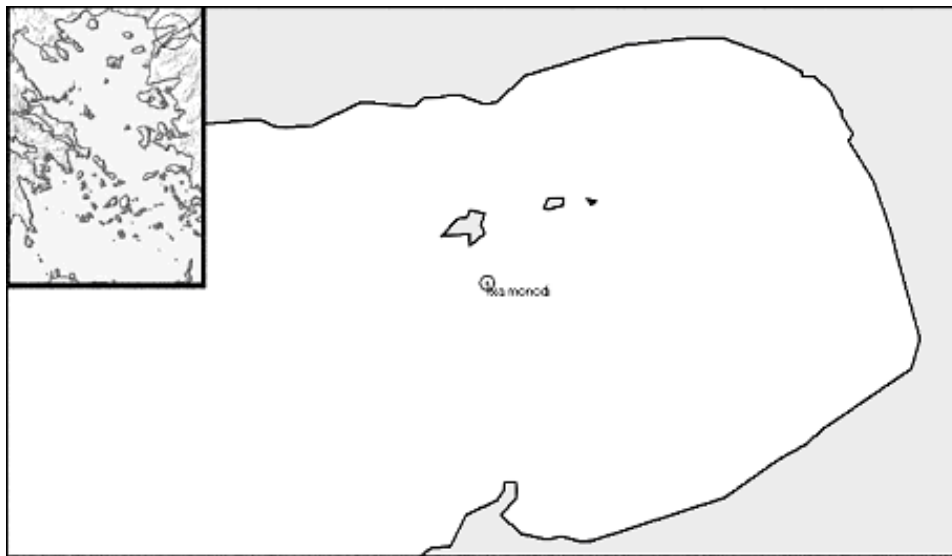
Özet: Kuzey Ege Denizi'nde, Saros Körfezi'nde yeni bir decapod türü betimlenmiştir. Tür 45-55m derinlikte, hafif kekamozluk çamur zemin üzerinde bulunmuştur. Makalede bu türün ayırıcı morfolojik karakterleri belirtilmiş, ayrıntılı tanımı yapılmış, şekli verilmiş ve taksonomik durumu belirtilmiştir.

Anahtar kelimeler: *Ixa monodi*, Dekapod taksonomisi, Dekapod sistematiği, Saros faunası

Bulgular:

27 Temmuz 2005 günü Saros Körfezi'nin kuzey kesiminde (40°36'14"N-26°44'32"E) 45-55m derinlikler arasında, dipte bulunan bir ilişkenin çıkartılması sırasında, ilişkene sarılmış olan ağların arasında bir adet canlı *Ixa monodi* yengecine rastlanmıştır. Yengecin yaklaşık 1 seneyi aşkın süredir deniz dibinde bulunan ilişken cisme sarmış olan ağları ve belki de çevresini mesken tuttuğu sanılmaktadır. İlişkene sarmış olan ağların zaman içerisinde özelliklerini

kaybetmeleri ve üzerlerinin fauling organizmalar ile kaplanmış oluşu ve bunun sonucunda da birçok girişi olan bir barınak haline gelmiş olması, bu düşüncemi sanırım desteklemektedir. Aynı şekilde, operasyon sırasında rahatsız olup kaçan formlar ve sessil olarak ilişken üzerine konuşlanmış formlar haricinde, ilişkenin içinden çıkan dikkate değer sayıda farklı decapod ve echinoderm de bir anlamda bu tezi kuvvetlendirmektedir.

Ixa monodi'nin bulunduğu yerin harita üzerinde gösterimi.

Taksonomik durumu:

Classis **CRUSTACEA**

Ordo **DECAPODA**

Familla **LEUCOSIIDAE**

Genus **IXA**

Ixa monodi (Holthuis and Gottlieb, 1956)

Morfolojik özellikleri:

Karapaks transvers ovoid şekillidir ve iki yandan uzanan uçları incelik diken şeklini almıştır, silindirik yapı ile enine uzamış silindirik-ovoid bir form gösterir. Karapaks yüzeyi, merkezden iki yana doğru gittikçe yoğunlaşan tüberküllerle kaplıdır. (Çizim. 1.)

Karapaksın ön tarafı 2 adet lobdan oluşur, orbitler derindir ve dışa uzanmayan gözleri örterler. Alın oluşturan anterior kenar 3 parçalı,

posterior kenarda ise iki adet submedyan granuler tuberkül bulunur.

Karapaksın posterior kenarında, anteriora doğru uzanan, iki adet sıg, hafifçe katlanma gösteren kanal bulunur. Kısaçaların hareketli kısımları sabit kısımlarından daha uzundur. Kısaçaları içeren kolların kısaçalı bölümleri diğer bölümlerden daha uzundur. Ayaklar uzun ve incedir. (Foto.1.)

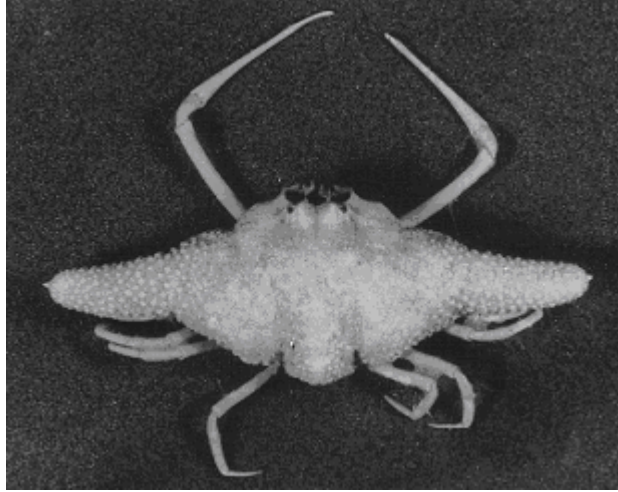

Foto.1. *Ixa monodi* dorsalden görünüm.

Karapaks açık portakal-kırmızımsı renklidir. Tüberküller koyu renklidir. Karapaksın iki yanındaki uzantıların uç kısımları daha açık renklidir. Kısaç taşıyan ayaklar portakal rengi ve kısaçalar daha açık renklidir. Yürüme ayakları açık portakal renklidir. Yaklaşık boyu 3.5 cm kadar olabilir.

Kızıldeniz'den Akdeniz'e Şüveyş Kanalı yolu ile gelen türlere "Lessepsiye türler" adı verilmektedir. Bu deyim Şüveyş Kanalı'nın mimarı olan "Ferdinand de Lesseps" adına izafeten kullanılmaktadır. Şüveyş Kanalı'nın açılmasından bu yana yüzlerle ifade edilebilecek tür Akdeniz'e geçmiş ve burada yeni populasyonlar oluşturmuştur. Bu gün bu sayının toplam Akdeniz fauna ve florasının yaklaşık 4-5% karşılık geldiği sanılmaktadır. (Golani, 1996) Buna karşın, ters yönlü göç, yani Akdeniz, Kızıldeniz yönlü olan göç ise, sadece birkaç tür ile sınırlıdır (Steinitz, 1947). Şüveyş Kanalı yolu

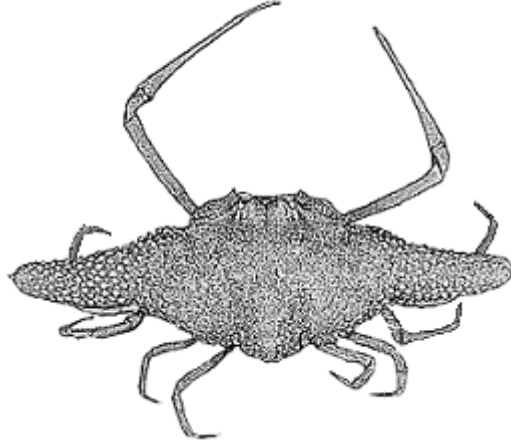
ile Akdeniz'e geçen türler genel olarak İsrail, Suriye sahilleri ve Anadolu kıyılarında dağılım göstermektedirler.

Ancak son senelerde bu bölgelerde tamamen yerleşik hale geldiği kabul edilen türler, besin rekabeti ve en önemlisi hızlı tür erozyonuna bağlı olarak Batı Akdeniz ve devamında kuzey Ege Denizi yönünde dağılım göstermeye başlamışlardır. *Ixa monodi*'de Şüveyş Kanalı'nın açılması ile Akdeniz'e gelmiş ve burada dağılım göstermiş olan türlerden biridir. İskenderun Körfezi'nde bulunması, hatta 2002 senesinde Rodos Adası'nda da bulunduğu rapor edilmesi ve son olarak kuzey Ege Denizi, Saros Körfezi'nde bir numuneye rastlanmış oluşu, kanımca bu dağılım yolunu açık bir şekilde bize göstermektedir.

Saros Körfezi'nde, örneğin bulunduğu bölgede kaçak da olsa ciddi bir Trawl avcılığı söz konusudur.

Bu sebeple hiç değilse bu bölgenin ilişkensiz, çamur, çamur-kum zeminlerinde dağılım göstermesi, bu yoğun av baskısı yüzünden biraz zor olacaktır. Ancak, bu bölgeyi çevreleyen ve kayalık, kayalık-taşlık alan *Ixa monodi*'nin dağılım ve yayılımı için uygun gözükmektedir. Akdeniz'de ilk olarak 1956 senesinde, İskenderun önlerinden Hidrobiyoloji Araştırma

Enstitüsü tarafından rapor edilmiş (*Artüz.İ ve diğ.1955*), sonrasında ise İsrail'den. (*Golani ve diğ. 1983*) Yunanistan, Rodos adasından, (*Galil ve Kevrekidis, 2002*); Suriye'den (*H. Hasan, 2003*) senesinde bilgiler ortaya çıkmıştır. İsrail kıyılarında ve İskenderun körfezinde yaygın olarak bulunduğu ile ilgili muhtelif bildirimler mevcuttur.

Çizim.1. *Ixa monodi*

Kaynakça:

Artüz, İ. 1968 Tentative list of marine Organisms Passed Through the Suez Canal. İst. Üniv. Fen Fak Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsü Yayın No:123 İstanbul

Artüz, İ. 1969 Türkiye Balıkfaunası Listesine Bazı Yeni İlaveler (Some new additions to the Turkish Fish-Fauna, İst. Üniv. Fen Fak Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsü, İstanbul

Bella S. Galil & Kosmas Kevrekidis, 2002. Exotic decapods and a stomatopod off Rhodes Island (Greece) and the eastern Mediterranean transient Crustaceana Volume 75, No. 7, pp. 841--936,

Ben- Tuvia, A. 1966 Red Sea Fishes Recently Found in the Mediterranean, made in united States of America reprinted from Copeia, 1966, No. 2, june 21 pp. 254-275

Golani, D., 1996 The Marine Ichthyofauna of the eastern Levant-History, Inventory, and Characterization. Israel Journal of Zoology, Vol. 42, 15-55,

Haas, G., Steinitz, H., 1947. Erythrean fishes on the Mediterranean coast of Palestine. Nature (London), 160 (4053), 28 p,